

Karabeyoglu proti Turecku, rozsudek ze dne 7. 6. 2016 - K použitelnosti údajů získaných odposlechem telekomunikačního provozu v disciplinárním řízení a k účinnosti opravných prostředků k přezkoumání zákonnosti odposlechu

Stěžovatel: Karabeyoglu

Žalovaný stát: Turecko

Číslo stížnosti: 30083/10

Datum: 07.06.2016

Článek Úmluvy: čl. 13

čl. 41

čl. 6

čl. 8

Rozhodovací formace: Senát

Soud: Evropský soud pro lidská práva

Hesla: odposlechy, respektování korespondence/tajemství listovní a jiných záznamů a zpráv, respektování soukromého života, sledovací opatření, účinný prostředek nápravy

Český právní řád: čl. 13 Listiny základních práv a svobod

§ 88 odst. 6, odst. 7, odst. 8 a odst. 9, § 314l zákona č. 141/1961 Sb., trestní řád

Významnost: 2

K použitelnosti údajů získaných odposlechem telekomunikačního provozu v disciplinárním řízení a k účinnosti opravných prostředků k přezkoumání zákonnosti odposlechu

Autorský komentář:

Předkládané rozhodnutí se zabývá problematikou telefonních odposlechů a možnosti účinného prostředku nápravy. Dále rozvíjí předchozí judikaturu ESLP – srov. Kruslin proti Francii, stížnost č. 11801/85, Weber a Saravia proti Německu, stížnost č. 54934/00, Kirov proti Bulharsku, stížnost č. 5182/02, ze které ve vztahu k pojednávané problematice vyplývá, že v zákoně je třeba definovat okruh osob, které mohou být odposlouchávány; okruh trestných činů, při vyšetřování kterých lze odposlechy použít; stanovit, že odposlech musí mít omezenou dobu trvání; proces vyhodnocování, použití a skladování získaných dat; opatření, která je třeba přijmout pro předání dat jiným osobám; a okolnosti, za kterých mohou či musejí být nahrávky zničeny.

Soud zopakoval, že v případě utajovaného sledovacího opatření musí stát dotčené osobě po ukončení vyšetřování, v němž bylo toto opatření použito, též zaručit účinný prostředek nápravy umožňující dovolat se práv a svobod, tak jak jsou přiznány Úmluvou.

Soud uzavřel, že v projednávané věci nedošlo k porušení čl. 8 ve vztahu k použití odposlechů v rámci trestního vyšetřování vedeného vůči stěžovateli, avšak došlo k porušení uvedeného článku ve vztahu k disciplinárnímu šetření vedenému vůči stěžovateli jako státnímu zástupci, v rámci něhož byly použity údaje získané právě z odposlechů.

Trestní řád v § 88 odst. 6 v poslední větě stanoví, že v jiné trestní věci, než je ta, v níž byl odposlech a záznam telekomunikačního provozu proveden, lze záznam jako důkaz užít tehdy, pokud je i v této věci vedeno trestní stíhání pro trestný čin uvedený v odstavci 1 § 88, tj. pro zločin s horní hranicí trestní sazby nejméně osm let odnětí svobody, pro některý z taxativně vyjmenovaných trestných činů nebo pro jiný úmyslný trestný čin, k jehož stíhání zavazuje vyhlášená mezinárodní smlouva, anebo souhlasí-li s tím uživatel odposlouchávané stanice.

Trestní řád tak významně omezuje použitelnost (řádně opatřených) odposlechů a záznamů telekomunikačního provozu už v rámci trestního řízení, a tím spíše není možné takový důkazní prostředek užít v řízení správním - např. daňovém (srov. rozsudek Nejvyššího správního soudu, sp. zn. 2 Afs 45/2012).

Stejně tak není možné odposlech a záznam telekomunikačního provozu získaný v trestním řízení připustit jako důkaz v kárném řízení konaném vůči soudci či státnímu zástupci - k tomu srov. rozhodnutí Vrchního soudu v Praze, sp. zn. 1 Ds 7/2005, Vrchního soudu v Olomouci, sp. zn. 1 Ds 18/2006, a Nejvyššího správního soudu, sp. zn. 12 Ksz 1/2010.

Povinnost orgánů činných v trestním řízení zničit záznamy z odposlechu, z nichž nevyplývají skutečnosti významné pro trestní řízení, je výslovně upravena v § 88 odst. 7 tr. řádu, a jejich informační povinnost ve vztahu k odposlouchávané osobě se řídí ustanovením § 88 odst. 8, 9 tr. řádu.

Trestní řád odposlouchávané osobě současně umožňuje domáhat se vlastním návrhem u Nejvyššího soudu, a to ve lhůtě šesti měsíců od doručení informace o prováděném odposlechu, přezkumu zákonnosti vydaného příkazu k odposlechu a záznamu telekomunikačního provozu a jeho provedení. Úprava tohoto řízení před Nejvyšším soudem (§ 314l až § 314n tr. řádu) je však velice kusá a nejasné jsou též důsledky Nejvyšším soudem případně vysloveného porušení zákona buď samotným vydáním příkazu k odposlechu, anebo jeho prováděním.

SKUTKOVÝ STAV

Stěžovatelem je bývalý turecký státní zástupce. V rámci vyšetřování zločinecké skupiny Ergenekon podezřelé z teroristické činnosti směřující k destabilizaci politického režimu a snahy o vytvoření podmínek k vojenskému převratu bylo pojata podezření na stěžovatelovo možné zapojení do této skupiny. Vůči stěžovateli bylo zahájeno jak disciplinární šetření (Ministerstvem spravedlnosti), tak trestní vyšetřování (státním zástupcem). Rozhodnutím soudu ze dne 14. října 2008 byly povoleny odposlechy (včetně nahrávání a vyhodnocování takto získaných údajů) pěti telefonních čísel registrovaných na jméno stěžovatele na dobu tří měsíců. Odposlechy tří z těchto telefonních čísel byly po necelém měsíci zastaveny a zničeny s tím, že je používají jiné osoby (manželka a děti stěžovatele). Ve vztahu ke zbývajícím dvěma číslům bylo dne 14. ledna 2009 požádáno o tříměsíční prodloužení sledovacího opatření, čemuž soud následujícího dne vyhověl. Dne 28. prosince 2009 bylo trestní stíhání vůči stěžovateli zastaveno, neboť nebylo prokázáno, že by stěžovatel poskytoval podporu a pomoc předmětné skupině. Státní zástupce nařídil zničení důkazů získaných během sledování, vyhotovení záznamu o jejich zničení a oznámení uvedeného opatření dotčeným osobám.

Dne 31. prosince 2009 byly zničeny přepisy telefonních hovorů a dne 5. ledna 2010 také informační záznamy o těchto nahrávkách.

Stěžovatel se podle svých slov o odposleších dozvěděl z novinového článku. Na jeho následnou žádost o vysvětlení jej Ministerstvo spravedlnosti odkázalo na Státní zastupitelství v Istanbulu, které mu poté potvrdilo odposlechy jeho telefonů s tím, že trestní stíhání bylo vůči němu zastaveno, a zaslalo mu kopii vyšetřovacího spisu. Ministerstvo spravedlnosti pak stěžovatele dne 12. března 2010 informovalo o tom, že rovněž disciplinární šetření vůči jeho osobě bylo zastaveno a důkazy získané prostřednictvím odposlechů byly zničeny.

Stěžovatel považuje předmětné sledování za nezákonné, namítá, že ačkoli byly zničeny kopie odposlechů a jejich přepisy, nebyly v zákonných lhůtách zničeny originály a jeho rodina nebyla následně informována o tom, že byla sledována.

PRAVO A RELEVANTNÍ VNITROSTÁTNÍ PRAXE

1. Ústava
2. Článek 22 turecké Ústavy ve znění ze dne 17. října 2001, uvádí:

„C. Svoboda komunikace

Článek 22: Všechny osoby mají právo na svobodnou komunikaci. Tajnost komunikace je zaručena.

Komunikace může být narušena a její tajnost lze porušit pouze na základě soudem řádně vydaného rozhodnutí, nebo hrozila-li by v případě zpoždění škoda, na základě písemného příkazu (...) příslušného úřadu a v každém případě pouze pro jeden nebo více z těchto důvodů: ochrana národní bezpečnosti nebo veřejného pořádku, zabránění spáchání trestného činu, zachování veřejného zdraví a dobrých mravů, ochrana práv a svobod jiných. Rozhodnutí příslušného úřadu podléhá schválení soudu ve lhůtě dvaceti čtyř hodin. Soud musí rozhodnout do čtyřiceti osmi hodin, jinak se rozhodnutí v celém rozsahu ruší.“

1. Trestní řád (zákon č. 5271) [TR]
2. (...)

Článek 135

Zachycení, odposlech a nahrávání komunikace

„(1) Existuje-li silné podezření (...) založené na konkrétních důkazech, že byl spáchán trestný čin a že neexistují jiné prostředky k získání důkazů, lze v rámci vyšetřování nebo stíhání trestného činu přistoupit k zachycení, odposlechu, nahrávání komunikace podezřelého nebo obviněného a k vyhodnocení (takto získaných) údajů (...) na základě rozhodnutí soudu, nebo, hrozila-li by v případě zpoždění škoda, státního zástupce. Státní zástupce musí bezprostředně poté předložit své rozhodnutí soudu ke schválení a soud musí vydat své rozhodnutí do dvaceti čtyř hodin. Po uplynutí uvedené lhůty, nebo pokud soud vydá zamítavé rozhodnutí, musí být opatření státním zástupcem ihned zrušeno.

(2) Nelze nahrávat komunikaci podezřelého nebo obviněného s osobami, které vůči němu mají právo odmítnout svědčit. Pokud je tato okolnost zjištěna po nahrávání, musí být nahraný materiál okamžitě zničen.

(3) Rozhodnutí vydané podle ustanovení odstavce (1) musí obsahovat vytýkaný trestný čin, identitu osoby, vůči níž je opatření prováděno, povahu komunikačního prostředku, telefonní číslo nebo kód,

který umožňuje identifikovat spojení, jakož i povahu, rozsah a délku opatření. Opatření lze provádět maximálně tři měsíce; tato lhůta může být jednou prodloužena. Pro trestné činy spáchané v rámci organizované skupiny však může soud, považuje-li to za nezbytné, nad výše uvedené lhůty prodloužit opatření na dobu, jež nepřevyšuje jednotlivě jeden měsíc, a dohromady tři měsíce.

(4) Za účelem zatčení podezřelého nebo obviněného lze přistoupit k lokalizaci mobilního telefonu na základě rozhodnutí soudu, nebo, hrozila-li by v případě zpoždění škoda, státního zástupce. Takové rozhodnutí musí obsahovat číslo mobilního telefonu a délku (sledovacího) opatření. Opatření může být přijato maximálně na tři měsíce; toto období může být jednou prodlouženo.

(5) Rozhodnutí vydaná a opatření přijatá v souladu s tímto článkem jsou během provádění opatření držena v utajení.

(...)

(7) Nikdo nemůže při odposlouchávání nebo nahrávání komunikace jiných překročit zásady a postupy definované tímto článkem.“

Článek 137

(...)

„(4) V případě zničení údajů získaných prostřednictvím zachycení a nahrávání (komunikace) informuje státní zástupce písemně dotčenou osobu nejpozději ve lhůtě patnácti dnů od konce vyšetřování o důvodech, rozsahu, délce a výsledku opatření.“

Článek 138

Důkazy získané náhodně

„(1) Pokud je při prohlídce nebo zabavení získán důkaz, který se nevztahuje k probíhajícímu vyšetřování nebo stíhání a který nasvědčuje spáchání dalšího trestného činu, musí být tento důkaz zachován a ihned o tom zpraven státní zástupce.

(2) Pokud je při sledování komunikace získán důkaz, který se nevztahuje k probíhajícímu vyšetřování nebo stíhání a který nasvědčuje spáchání trestného činu vyjmenovaného v čl. 135 odst. 6, musí být tento důkaz zachován a ihned o tom zpraven státní zástupce.“

1. Nařízení o sledovacích opatřeních
2. Článek 10 odst. 1 nařízení stanoví, že státní zástupce, podezřelý, obviněný, intervenující osoba, oběť, žalovaný, advokát, opatrovník nebo manžel či manželka podezřelého nebo obviněného a předseda Rady telekomunikačních hovorů (viz následující bod) se mohou rozhodnutím vydaným na základě čl. 135 TŘ bránit, mají-li za to, že jsou v rozporu s těmito ustanoveními nebo tímto nařízením.
3. Trestní zákoník (zákon č. 5237)
4. Články 132 až 137 trestního zákona (TZ) stanoví za protiprávní odposlechy a nahrávání hovorů jiných osob tresty odnětí svobody.
5. Článek 138 TZ stanoví trest odnětí svobody za nezničení údajů, které měly být zničeny, ve lhůtách úředními osobami.
6. Článek 139 TZ stanoví, že: „Ohledně vyšetřování nebo stíhání trestných činů uvedených v této kapitole lze podat stížnost s výjimkou činností nahrávání osobních údajů, nezákonného získání nebo sdělení těchto údajů a jejich nezničení.“

PŘÁVNÍ POSOUZENÍ

1. K TVRZENÉMU PORUŠENÍ ČLÁNKU 8 ÚMLUVY
2. Stěžovatel s odkazem na čl. 6 a 8 Úmluvy tvrdí, že sledování jeho komunikace, jakož i komunikace jeho manželky a dvou dětí bylo svévolné a nezákonné. Dodává, že tato situace zasáhla do jeho osobní i profesní reputace. Rovněž má za to, že nepředání dokumentů týkajících se sporných odposlechlů Ministerstvem spravedlnosti připravilo jeho rodinu o právo na přístup k soudu. Kromě toho uvádí, že předplatil pět telefonních čísel pro celou svou rodinu v rámci dohody o výhodném tarifu pro členy soudních orgánů uzavřené mezi Ministerstvem spravedlnosti a telekomunikačním operátorem; upřesňuje, že čísla, které on sám používá, jsou uvedena v interním telefonním seznamu ministerstva a že tedy bylo velmi jednoduché vyloučit čísla používaná jeho manželkou a dětmi. Konečně tvrdí, že členové jeho rodiny nebyli v rozporu s příslušnými zákonnými ustanoveními v žádném okamžiku informováni o tom, že by byli odposloucháváni.
3. Soud připomíná, že je vzhledem ke všem požadavkům Úmluvy příslušný k posouzení okolností, proti nimž brojí stěžovatel. Ve výkonu tohoto úkolu je oprávněn právně kvalifikovat dotčené skutečnosti, které má s ohledem na různé důkazy, jež má k dispozici, za prokázané odlišně od stěžovatele nebo, je-li to třeba, je posuzovat z jiného úhlu (Rehbock proti Slovinsku, č. 29462, bod 63 CEDH 2000-XII; a Remzi Aydin proti Turecku, č. 30911/04, bod 44, rozsudek ze dne 20. 2. 2007). Soud se rovněž rozhodl přezkoumat výše zmíněné námitky z hlediska čl. 8 Úmluvy, který zní:
4. Každý má právo na respektování svého soukromého a rodinného života, obydlí a korespondence.
5. Státní orgán nemůže do výkonu tohoto práva zasahovat kromě případů, kdy je to v souladu se zákonem a nezbytné v demokratické společnosti v zájmu národní bezpečnosti, veřejné bezpečnosti, hospodářského blahobytu země, ochrany pořádku a předcházení zločinnosti, ochrany zdraví nebo morálky nebo ochrany práv a svobod jiných.
6. K přijatelnosti
7. Pokud jde o rodinu stěžovatele
8. Soud poznamenává, že stěžovatel brojí nejen proti odposlechlům vůči němu samému, ale rovněž vůči odposlechlům týkajícím se jeho manželky a dvou dětí. Tyto osoby však nejenže nejsou ve stížnosti uvedeny jako stěžovatelé, ale stěžovatel ani nepředložil žádné zmocnění nebo, pokud byly děti v rozhodné době z hlediska skutkových událostí nezletilé, osvědčení o příbuzenském vztahu nebo dokument o totožnosti těchto osob. Proto část stížnosti týkající se manželky a obou dětí stěžovatele je *ratione personae* neslučitelná s ustanovením Úmluvy ve smyslu čl. 35 odst. 3 písm. a) a musí být podle čl. 35 odst. 4 Úmluvy odmítnuta.
9. Pokud jde o stěžovatele
10. Vláda stěžovateli vytýká, že nevyčerpal všechny vnitrostátní právní prostředky nápravy. Příkladem uvádí rozhodnutí ze dne 21. září 2004 vydané Správním soudem v Ankaře. Toto rozhodnutí se týká opravného prostředku v plné jurisdikci podaného proti Ministerstvu vnitra osobou, jejíž telefon byl nezákonně odposloucháván policisty zneužívajícími svou pravomoc. Na základě toho, že dotčení policisté byli státními zaměstnanci, kteří použili technické prostředky úřadu, měl soud za to, že zahájení vyšetřování vůči nim je nezproštuje odpovědnosti. Žalobci přiznal miliardu tehdejších tureckých liber (okolo 510 eur v době uvedeného rozhodnutí) navýšenou o úroky z prodlení od podání žaloby.
11. Pokud jde o tuto úvodní námitku, Soud uvádí, že rozhodnutí uváděné jako příklad se týká náhrady újmy přiznané v situaci, kdy byla prokázána nezákonnost odposlechlů podle vnitrostátního práva. V projednávaném případě však byl dodržen zákonný postup týkající se telefonních odposlechlů. Příklad, jehož se vláda dovolává, tedy neprokazuje, že by správní soud přezkoumával, zda bylo dotčené sledování v souladu s právem na soukromý život ve světle judikatury k čl. 8 Úmluvy.

12. Vzhledem k tomu, že část žaloby týkající se pouze stěžovatele není zjevně neopodstatněná ve smyslu čl. 35 odst. 3 písm. a) Úmluvy a že jí nebrání žádný další důvod nepřijatelnosti, prohlašuje ji Soud za přijatelnou.
13. K věci samé
14. Tvrzení stran
15. Stěžovatel považuje telefonické odposlechy, které vůči němu byly prováděny, za svévolné a nezákonné, a to jak v rámci trestního vyšetřování, tak v rámci disciplinárního šetření. Tvrdí, že někteří další soudci či prokurátoři byli od začátku vyšetřování mimo podezření, a má za to, že jeho sledování bylo objektivně a rozumně zcela neopodstatněné. Rovněž uvádí, že:

- nebyly splněny zákonné podmínky, co se týče silného podezření ze spáchání trestného činu a nemožnosti užití jiných prostředků k získání důkazů;

- použití čl. 98 odst. 1 písm. c) nařízení Rady soudních vyšetřovatelů bylo pozastaveno a následně bylo toto ustanovení zrušeno Nejvyšším správním soudem; proto vyšetřovatelé nebyli příslušní k podání žádosti o telefonické odposlechy;

- rozhodnutí o zastavení bylo v této věci vydáno dne 28. prosince 2009, přičemž důkazy získané během odposlechlů měly být ihned zničeny a on sám měl být informován ve lhůtě patnácti dnů v souladu s příslušnými ustanoveními; originály sporných nahrávek však byly zničeny mezi 5. a 12. březnem 2010 a on sám byl na toto zničení upozorněn až 12. března 2010.

63. Vláda připouští, že bylo zasazeno do soukromého života stěžovatele. Tento zásah však podle ní byl s odkazem na výše zmíněné vnitrostátní právo v souladu se zákonem. Podle názoru vlády totiž jednání vytýkané stěžovateli spadá pod čl. 135 TR – který má zahrnovat i účast na zločinecké skupině – rozhodnutí o povolení odposlechlů byla přijata soudy a byla odůvodněna zejména schopností skupiny Ergenekon vyvíjet nebezpečnou činnost, předcházením teroristické činnosti a absencí jiných prostředků k identifikaci členů této skupiny a zjištění informací týkajících se jejich činnosti.

64. Vláda dále odkazuje na soudní rozhodnutí vydaná v této věci a uvádí, že struktura a přísná hierarchie předmětné skupiny, jakož i její schopnost, co se týče činnosti namířené proti národní bezpečnosti a veřejnému pořádku, dostatečně vypovídá o nezbytnosti zásahu. To samé prokazují důkazy získané při prohlídce prostorů politické strany, tedy nejen informace o soukromém životě některých soudců a státních zástupců, ale také o jejich vztazích s určitými osobami nebo subjekty, informace o bezpečnostních opatřeních týkajících se ochrany budov Nejvyššího soudu, např. umístění kamer, stráží a vstupů vybavených kontrolními zařízeními tzv. „x-ray“, jakož i podrobný program návštěv vrchního velitele policejního ředitelství v některých městech. Vláda uzavírá, že vzhledem ke všem těmto důkazům byl zásah nezbytný a přiměřený sledovanému účelu, tedy k prevenci organizovaného zločinu vůči státním orgánům.

65. Posouzení Soudu

66. a) Obecné zásady

67. Soud potvrzuje, že zásah lze z hlediska čl. 8 ospravedlnit jen tehdy, pokud je v souladu se zákonem, sleduje jeden nebo více legitimních cílů vyjmenovaných v odst. 2 čl. 8 a je nezbytný k dosažení tohoto nebo těchto cílů v demokratické společnosti (viz mimo jiné Valenzuela Contreras proti Španělsku, rozsudek ze dne 30. 7 1998, bod 46, Sbírka rozsudků a rozhodnutí 1998-V; Kennedy proti Spojenému království, č. 26839/05, bod 130, rozsudek ze dne 18. 5 2010; Dragojević proti Chorvatsku, č. 68955/11, bod 78, rozsudek ze dne 15. 1. 2015; a Roman Zakharov proti Rusku [GC], č. 47143/06, bod 227, rozsudek ze dne 4. 12. 2015).

68. Soud připomíná svou ustálenou judikaturu, podle níž spojení „v souladu se zákonem“ znamená, že sporné opatření musí mít základ ve vnitrostátním právu a být slučitelné s přednostním postavením práva výslovně vyjádřeným v preambuli Ústavy a inherentní účelu a cíli čl. 8. Zákon tak musí dostát, pokud jde o jeho účel, kvalitativním požadavkům (viz mimo jiné Rotaru

proti Rumunsku [GC], č. 28341/95, bod 52, CEDH 2000-V; S. a Marper c. proti Spojenému království [GC], č. 30562/04 a 30566/04, bod 95, CEDH 2008; Kennedy, výše citovaný, bod 151; a Roman Zakharov výše citovaný, bod 228).

69. Soud již vícekrát uzavřel, že v oblasti zachycení komunikace nelze „předvídatelnost“ chápat stejně, jako je tomu v jiných oblastech. Ve specifickém kontextu utajovaných sledovacích opatření, jakým je zachycení komunikace, nemůže předvídatelnost znamenat, že by jednotlivec mohl přímo předvídat, kdy mohou úřady odposlouchávat jeho komunikaci takovým způsobem, že by v důsledku toho mohl přizpůsobit své jednání. Nebezpečí svévole je však obzvláště zřejmé tam, kde je moc vykonávána tajně. Požadavek jasných a podrobných pravidel v oblasti zachycení telefonních hovorů se tak jeví nezbytným tím více, že se používané technické metody neustále zdokonalují. Zákon musí být formulován dostatečně jasně tak, aby adekvátním způsobem stanovil, za jakých okolností a v jakých podmínkách zmocňuje veřejnou moc k přijetí takových utajovaných opatření (Malone proti Spojenému království, rozsudek ze dne 2. 8. 1984, bod 67, série A č. 82; Leander proti Švédsku, rozsudek ze dne 26. 3. 1987, bod 51, série A, č. 116; Huvig proti Francii, rozsudek ze dne 24. 4. 1990, bod 29, série A, č. 176-B; Valenzuela Contreras, výše citovaný, bod 46; Rotaru, výše citovaný, bod 55; Weber a Saravia proti Německu (rozh.), č. 54934/00, bod 93, CEDH 2006-XI; Khan proti Spojenému království, č. 35394/97, bod 26, CEDH 2000-V; Association pour l'intégration européenne et les droits de l'homme a Ekimdjiev proti Bulharsku, č. 62540/00, bod 75, rozsudek ze dne 28. 6. 2007; a Roman Zakharov, výše citovaný, bod 229).
70. Navíc vzhledem k tomu, že použití utajovaného sledovacího opatření nepodléhá kontrole dotčených osob ani veřejnosti, byl by „zákon“ v rozporu s přednostním postavením práva, pokud by posuzovací pravomoc přiznaná výkonné moci nebo soudci nebyla limitována. Proto musí definovat rozsah a způsoby výkonu takové pravomoci s dostatečnou jasností tak, aby jedinci poskytl vhodnou ochranu proti svévolnosti (Bykov proti Rusku [GC], č. 4378/02, bod 78, rozsudek ze dne 10. 3. 2009; a Roman Zakharov, výše citovaný, bod 230).
71. Ve své judikatuře k utajovaným sledovacím opatřením formuluje Soud minimální následné záruky proti zneužití pravomoci, které musí zákon obsahovat: povahu trestných činů, u nichž lze vydat příkaz k odposlechu, vymezení kategorie osob, které lze odposlouchávat, stanovení omezení délky provádění opatření, postup pro přezkum, použití a uchovávání získaných údajů, opatření spojená se sdělením údajů jiným osobám a okolnosti, za kterých lze nebo je nutno smazat nebo zničit nahrávky (Amann proti Švýcarsku [GC], č. 27798/95, body 56–58, CEDH 2000-II; Prado Bugallo proti Španělsku, č. 58496/00, bod 30, rozsudek ze dne 18. 2. 2003; a Roman Zakharov, výše citovaný, bod 231).
72. Pokud jde o otázku, zda je zásah „nezbytný v demokratické společnosti“ za účelem dosažení legitimního cíle, Soud uznal, že je-li vyvážen zájem žalovaného státu na ochraně národní bezpečnosti prostřednictvím utajovaného sledovacího opatření na jedné straně a závažnost zásahu do výkonu práva stěžovatele na respektování soukromého života na druhé straně, mají vnitrostátní orgány určitý prostor pro uvážení, co se týče volby konkrétního prostředku k dosažení legitimního cíle ochrany národní bezpečnosti. Tento prostor pro uvážení však jde ruku v ruce s evropskou kontrolou vztahující se jak k zákonu, tak k rozhodnutí, jež jej aplikují. Soud se musí přesvědčit o existenci vhodných a účinných záruk proti zneužití, neboť systém utajovaného sledování určený k ochraně národní bezpečnosti riskuje podkopání, či dokonce zničení demokracie z důvodu její ochrany. Posouzení této otázky závisí na všech dotčených okolnostech, např. povaze, rozsahu a délce případných opatření, důvodech nezbytných k jejich nařízení, příslušných orgánech, které je povolují, vykonávají a kontrolují, jakož i typu právních prostředků poskytnutých vnitrostátním právem. Soud musí zkoumat, zda lze kontrolní postupy zahájení a provádění omezujících opatření označit jako „zásah“, který je „nezbytný v demokratické společnosti“ (Klass a další proti Německu, rozsudek ze dne 6. 9. 1978, body 49, 50 a 59; Kvasnica proti Slovensku, č. 72094/01, bod 80, rozsudek ze dne 9. 6. 2009; Kennedy, výše citovaný, body 153–154; a Roman Zakharov, výše citovaný, bod 232).

73. Přezkum a kontrola utajovaného sledovacího opatření mohou nastat ve třech fázích: ve fázi, kdy je sledování nařizováno, v průběhu jeho provádění nebo po jeho ukončení. Pokud jde o první dvě fáze, vyžaduje povaha a samotný smysl utajovaného sledování provádět bez vědomí dotčené osoby nejen samotné sledování, ale rovněž jeho kontrolu. Jelikož je z povahy věci dotčené osobě zabráněno podat opravný prostředek nebo se přímo účastnit jakékoli kontroly, jeví se nezbytným, aby existující postupy poskytovaly samy o sobě vhodné a rovnocenné záruky chránící práva jednotlivce. Navíc, aby nebyla překročena hranice nezbytnosti ve smyslu čl. 8 odst. 2, je třeba během kontrolních postupů co nejvěrněji respektovat hodnoty demokratické společnosti. V oblasti, kde je zneužití potenciálně tak snadné v jednotlivých případech a může mít pro celou demokratickou společnost škodlivé následky, je zásadně žádoucí, aby byla kontrola svěřena soudu, neboť soudní moc nabízí nejlepší záruky nezávislosti, nestrannosti a spravedlivého procesu (Klass a další, výše citovaný, body 55–56; a Roman Zakharov, výše citovaný, bod 233).
74. Co se týče třetí fáze, tj. po ukončení sledování, je otázka oznámení sledovacího opatření a posteriori nerozlučně spjata s účinností soudních prostředků a tedy s existencí účinných záruk proti zneužití sledování. Dotyčná osoba může v zásadě jen stěžít u soudu zpětně namítat nezákonnost opatření vydaných bez jejího vědomí kromě případů, kdy je na ně upozorněna (Klass a další, výše citovaný, bod 57; a Weber a Saravia, výše citované rozhodnutí, bod 135) nebo pokud – v jiném případě – má za to, že její hovory jsou nebo byly odposlouchávány, má taková osoba možnost obrátit se na soudy, k čemuž je oprávněna i tehdy, pokud ten, kdo je odposloucháván, o tom nebyl informován (Kennedy, výše citovaný, bod 167; a Roman Zakharov, výše citovaný, bod 234).
75. Nicméně absence následného oznámení dotčeným osobám o utajovaných sledovacích opatřeních v okamžiku jejich zrušení nemůže sama o sobě odůvodnit závěr, že zásah nebyl „nezbytný v demokratické společnosti“, neboť právě tato absence informací zajišťuje účinnost opatření představující zásah. Proto je žádoucí dotyčnou osobu upozornit po ukončení sledovacího opatření v okamžiku, kdy oznámení neohrozí účel omezení (viz Weber a Saravia, rozhodnutí, výše citovaný, bod 135; a Roman Zakharov, výše citovaný, bod 287).
76. b) Aplikace na projednávaný případ
77. Soud bude posuzovat stěžovatelem namítané telefonní odposlechy nejprve co se týče trestního vyšetřování, a poté v rámci disciplinárního šetření.
78. i) V rámci trestního vyšetřování
79. Telefonní čísla stěžovatele byla odposlouchávána v rámci trestního vyšetřování zločinecké skupiny Ergenekon. Stěžovatel byl s ohledem na důkazy získané během prohlídky podezřelý z účasti nebo napomáhání a podpory předmětné skupiny.
80. aa) Existence zásahu
81. Odposlouchávání telefonických hovorů stěžovatele představuje „zásah státního orgánu“ ve smyslu čl. 8 odst. 2 Úmluvy do práva stěžovatele na respektování jeho soukromého života a korespondence (Klass a další, výše citovaný, bod 41). Tento bod ostatně mezi účastníky nebyl sporný.
82. bb) Odůvodnění zásahu
83. Hlavní otázkou je, zda je tento zásah s ohledem na čl. 8 odst. 2 důvodný, zejména zda byl „v souladu se zákonem“ a „nezbytný v demokratické společnosti“ k dosažení jednoho nebo více cílů vyjmenovaných v uvedeném odstavci.

aaa) Byl zásah v „souladu se zákonem“?

- Právní základ zásahu

(...)

81. Článek 22 Úmluvy v části relevantní pro projednávaný případ jasně uvádí, že „komunikaci lze

narušit a jeho tajnost porušit pouze na základě soudem řádně vydaného rozhodnutí (...) a v každém případě toliko pro jeden nebo více z následujících důvodů: ochrana národní bezpečnosti nebo veřejného pořádku, zabránění spáchání trestného činu, zachování veřejného zdraví nebo dobrých mravů, nebo ochrana práv a svobod jiných“ (bod 37 výše).

82. Článek 135 TŘ, na kterém soud převážně založil své rozhodnutí o povolení telefonních odposlechů stěžovatele, stanoví, že „pokud existuje silné podezření (kuvvetli şüphe sebeplerinin varligi) založené na konkrétních důkazech, že byl spáchán trestný čin a že neexistují jiné prostředky k získání důkazů, lze přistoupit k zachycení, odposlechu a nahrávání komunikace podezřelého nebo obviněného (...) na základě soudního rozhodnutí (...)“. Článek 135 odst. 6 stanoví, že tato opatření „lze použít pouze v souvislosti s vyjmenovanými trestnými činy: (...)
83. založení zločinecké skupiny, 13. ozbrojená skupina (...) a ozbrojování takových skupin, 14. trestné činy proti státnímu tajemství a špionáž“, na trestné činy je odkazováno příslušnými články trestního zákoníku. Právní úprava proto neumožňuje tzv. předběžné nebo obecné sledování (Klass a další, výše citovaný, bod 51).

83.-85. Soud také uvádí, že případy, v nichž lze přistoupit k odposlechům nebo nahrávání komunikace jiných, jsou taxativně uvedeny v čl. 135 TŘ, dále že příslušný statut a nařízení podrobněji upravují způsoby aplikace ústavních a zákonných ustanovení. Soud proto uzavírá, že pokud jde o sporná opatření odposlechů, existuje pro ně v tureckém právu zákonný podklad. Druhý požadavek vyplývající ze spojení „v souladu se zákonem“, a to dostupnost výše uvedených ústavních a zákonných ustanovení tedy v projednávaném případě nepředstavuje žádný problém. Ostatně v tomto ohledu stěžovatel ani neformuloval žádnou výtku.

- Předvídatelnost zákona

86. Pokud jde o třetí požadavek - předvídatelnost „zákona“, Soud musí přezkoumat kvalitu právních norem použitých v projednávané věci, které mají poskytnout určitou ochranu proti svévolným zásahům veřejné moci do práv zaručených čl. 8 Úmluvy.

87.-88. Z požadavku předvídatelnosti „zákona“ vyplývá, že v kontextu zachycení telefonních hovorů musí být záruky, jež upřesňují rozsah a modality prostoru pro uvážení orgánů, podrobně uvedeny ve vnitrostátním právu, přičemž kogentně vymezují diskreční pravomoc příslušných orgánů při použití předmětných opatření (Valenzuela Contreras, výše citovaný, bod 60; a Roman Zakharov, výše citovaný, body 228 a 229). K zákonným požadavkům na poskytnutí vhodné ochrany proti některým možným zneužitím viz bod 69 výše; a Kruslin proti Francii, rozhodnutí ze dne 24. 4. 1990, bod 35, série A, č. 176-A; a Valenzuela Contreras, výše citovaný, bod 46).

89. Soud poznamenává, že podle čl. 135 odst. 1 TŘ patří mezi kategorie osob, jež mohou být sledovány, podezřelí nebo obvinění, vůči nimž existuje „silné podezření založené na konkrétních důkazech o tom, že byl spáchán trestný čin“. Další tam stanovenou podmínkou je, že nesmí existovat jiné prostředky k získání důkazů.

90. Soud dále uvádí, že kategorie trestných činů, u nichž lze uložit sledovací opatření, jsou uvedeny v šestém odstavci čl. 135 TŘ. První věta tohoto ustanovení o použitelnosti opatření končí: „Ustanovení tohoto článku týkající se odposlechů, nahrávání a vyhodnocování [takto získaných] údajů lze použít pouze v rámci trestných činů vyjmenovaných výše.“ Sedmý odstavec téhož článku rovněž zdůrazňuje, že sledovací opatření lze aplikovat pouze v rámci limitů tohoto článku a v souladu s tam upravenými postupy.

91. Pokud jde o maximální délku provádění opatření, Soud poukazuje na to, že je upravena tímž článkem. Podle čl. 135 odst. 3 je původní délka použití opatření nejvýše tři měsíce a tato může být prodloužena „jednou“; proto za trestné činy spáchané v rámci organizované trestné činnosti může soud, považuje-li to za nezbytné, rozhodnout nad výše zmíněný limit, o

prodloužení opatření o dobu, která jednotlivě nepřekročí jeden měsíc a tři měsíce celkově. Soud poznamenává, že v projednávaném případě byl odposlech telefonních hovorů stěžovatele povolen porotním soudem v Istanbulu dvakrát na celkovou dobu šesti měsíců.

92. Pokud jde o nezbytnost splnění vlastních podmínek vyhotovení záznamu zachycené konverzace, Soud uvádí, že toto kritérium upravuje rovněž čl. 137 odst. 2 TŘ. Podle uvedeného ustanovení zmocní státní zástupce osobu - potřebuje-li tlumočníka, neboť zachycená konverzace je vedena v cizím jazyce - k přepsání nahrávek.
93. Soud také uvádí, že čl. 4 a 27 nařízení týkající se zřízení Rady telekomunikací a postupů a norem ohledně zachycení, odposlouchávání a nahrávání komunikací, jakož i vyhodnocování takto získaných údajů, jasně uvádí, že údaje získané v rámci sledování lze použít pouze za účelem nebo v rámci takového řízení, jako jsou uvedena v čl. 135 TŘ (bod 43 výše a násl.).
94. Konečně, pokud jde o smazání nahrávek, jsou předvídané dvě možnosti. Zaprvé „hrozila-li by v případě zpoždění škoda“ ve smyslu čl. 135 odst. 1 TŘ, a odposlechy byly zahájeny na základě rozhodnutí státního zástupce, a příslušný soud rozhodnutí neschválil, nebo uplynula lhůta dvaceti čtyř hodin, musí být opatření ihned zrušeno a nahrávky takto získané musí být zničeny nejpozději do patnácti dnů po ukončení vyšetřování (bod 137 odst. 3 a 4 TŘ). Zadruhé je ke zničení nahrávek rovněž přistoupeno v případě zastavení stíhání, a to ve lhůtě patnácti dnů po ukončení vyšetřování (čl. 137 odst. 3 a 4 TZ).
95. Nakonec Soud uvádí další skutečnosti týkající se kvality zákona:

- rozhodnutí o uskutečnění odposlechlů lze vydat pouze za účelem „ochrany národní bezpečnosti nebo veřejného pořádku, zabránění spáchání trestného činu, ochrany veřejného zdraví nebo dobrých mravů, či ochrany práv a svobod jiných“ (čl. 22 Ústavy);

- takové rozhodnutí je v každém případě vydáno nebo schváleno soudem (čl. 22 Ústavy a čl. 135 odst. 1 TŘ);

- musí uvést povahu trestného činu, z něhož je osoba podezřelá či obviněná, totožnost osoby, proti níž je opatření použito, způsob komunikace, telefonní číslo, jakož i povahu, rozsah a délku opatření (čl. 153 odst. 3 TŘ);

- je vyhotoven protokol za účelem uvedení data a hodiny zahájení a konce opatření, jakož i totožnosti osoby, která jej provádí (čl. 137 odst. 1 TŘ);

- dotčená osoba je písemně informována o důvodu, rozsahu, délce a výsledku použitého opatření nejpozději ve lhůtě patnácti dní po ukončení vyšetřování (čl. 137 odst. 4 TŘ);

- za protiprávní odposlech či nahrávání konverzace jiných, jakož i za nezničení údajů, které měly úřední osoby ve lhůtě zničit, je stanoven trest odnětí svobody (čl. 132 až 139 trestního zákona).

- Závěr

96. Vzhledem k výše uvedenému Soud uzavírá, že turecké právo obsahuje přísné podmínky, pokud jde o použití sledovacího opatření, jakož i o nakládání s takto získanými údaji. Vnitrostátní právní předpisy účinné v době rozhodné z hlediska skutkových okolností také dostatečně jasně upravovaly rozsah a způsoby výkonu diskreční pravomoci orgánů v oblasti telefonních odposlechlů; vzhledem k tomu, že žádná skutečnost obsažená ve spise neumožňuje dojít k závěru, že vůči stěžovateli byly porušeny dotčené právní předpisy, je třeba uzavřít, že požíval minimální stupeň ochrany požadované přednostním postavením práva v demokratické společnosti.

- b) Účel a nezbytnost zásahu

97. Stěžovatel tvrdí, že vnitrostátní orgány rozhodly o tom, že nebudou vyšetřovat ostatní soudce a státní zástupce, přestože jejich jména podle něj figurovala v dokumentech zabavených při prohlídce v prostorách politické strany. Má za to, že ani jedna ze zákonných podmínek upravených v čl. 135 TŘ pro takové sledování, tedy silné podezření založené na konkrétních důkazech, že byl trestný čin spáchán, a nemožnost využití jiných prostředků k získání důkazů, nebyla v projednávaném případě naplněna, a tudíž nebyl sporný zásah objektivně opodstatněný.
98. Vláda odkazuje na ochranu národní bezpečnosti a veřejného pořádku. Uvádí, že vzhledem k důkazům, zejména přítomnosti stěžovatelova jména v dokumentech zabavených při prohlídce, mohl být rozumně podezříván z účasti ve skupině Ergenekon.
99. Soud uvádí, že účelem čl. 135 TŘ je skutečně ochrana národní bezpečnosti, veřejného pořádku a předcházení trestným činům. Připomíná, že tyto účely jsou ve vztahu k čl. 8 odst. 2 Úmluvy legitimní (v tomto směru viz Weber a Saravia, výše citovaný, bod 104).
100. Zbývá zodpovědět otázku, zda byl k dosažení těchto cílů namítaný zásah „nezbytným v demokratické společnosti“.
101. V tomto kontextu Soud uznává, že pokud jsou v rovnováze zájmy státu chránící národní bezpečnost za použití utajovaného sledovacího opatření na jedné straně a závažnost zásahu do práva stěžovatele na respektování soukromého života na druhé straně, mají vnitrostátní orgány určitý prostor pro uvážení ve volbě konkrétního prostředku k dosažení legitimního cíle ochrany národní bezpečnosti. Tento prostor pro uvážení však jde ruku v ruce s evropskou kontrolou vztahující se jak k zákonu, tak k rozhodnutí, jež jej aplikují. Soud se musí přesvědčit o existenci vhodných a účinných záruk proti zneužití, neboť systém utajovaného sledování určený k ochraně národní bezpečnosti riskuje podkopáním, či dokonce zničením demokracie z důvodu její ochrany. Posouzení této otázky závisí na všech dotčených okolnostech případu, například povaze, rozsahu a délce případných opatření, důvodech nezbytných k jejich nařízení, příslušných orgánech, které je povolují, vykonávají a kontrolují a typu opravného prostředku poskytovaného vnitrostátním právem. Soud musí zkoumat, zda lze kontrolní postupy zahájení a provádění restriktivních opatření označit jako „zásah“, který je „nezbytný v demokratické společnosti“ (Roman Zakharov, výše citovaný, bod 232).
102. Soud považuje jistou formu rovnováhy mezi požadavky ochrany demokratické společnosti a ochrany individuálních práv za vlastní systému Úmluvy. Jak také deklaruje preambule Úmluvy „[základní svobody] jsou nejlépe zachovávány na jedné straně účinnou politickou demokracií a na druhé straně společným pojetím a dodržováním lidských práv, na němž závisí“. V kontextu čl. 8 Úmluvy to znamená, že je třeba hledat rovnováhu mezi výkonem práva jednotlivce, jež mu zajišťuje odstavec první, a nezbytností podle odstavce druhého, pokud jde o uložení utajovaného sledování k ochraně demokratické společnosti jako celku (Klass a další, výše citovaný, bod 59).
103. Pokud jde o rozhodnutí podrobit osobu sledování, Soud připomíná, že existence možného podezření předpokládá skutečnosti nebo konkrétní informace, které by přesvědčily objektivního pozorovatele, že dotčený jedinec mohl spáchat předmětný trestný čin. Skutečnosti vedoucí k podezření nemusí dosahovat stejné úrovně jako té, jež je nezbytná k odůvodnění odsouzení nebo dokonce k vznesení obžaloby, což nastupuje v další fázi trestního vyšetřování (k rozsahu přezkumu v tomto ohledu viz Zakharov, výše citovaný, bod 260). V kontextu projednávané věci má Soud za to, že mu nenáleží nahrazovat vlastním posouzením posouzení skutkového stavu vnitrostátních soudů, jež jsou lépe vybaveny k vyhodnocení důkazů provedených před nimi (viz mutatis mutandis pokud jde o volbu modalit systému sledování, Klass a další, výše citovaný, bod 49).
104. V projednávaném případě Soud konstatuje, že stěžovatel byl sledován na základě podezření z účasti na zločinecké skupině Ergenekon či z poskytnutí pomoci a podpory této skupině, které byla vytykána činnost usilující o svržení vlády (body 7 a následující výše).
105. Příslušné orgány dospěly k tomuto stupni podezření ohledně stěžovatele poté, co v rámci

prohlídky prostorů politické strany objevily některé důkazy; zejména jméno stěžovatele uvedené mezi dalšími jmény soudců a státních zástupců, doprovázené poznámkou, podle níž bylo třeba s ním udržet kontakt. Další dokumenty obsahovaly především podrobné informace o přijatých bezpečnostních opatřeních k ochraně budov Nejvyššího soudu, jakož i o programu návštěv vrchního velitele policejního ředitelství v různých městech (body 8-10 výše).

106. Vzhledem k výše uvedenému má Soud za to, že žádný argument ani skutečnost v projednávané stížnosti neodůvodňuje závěr, podle něhož by trestní spis neobsahoval podle vnitrostátního práva dostatečně konkrétní informace, které by objektivního pozorovatele přesvědčily o tom, že stěžovatel mohl spáchat trestný čin, kvůli kterému byl sledován. Nic také neprokazuje, že by v projednávané věci byly výklad a aplikace zákonných ustanovení použitých vnitrostátními orgány svévolné nebo zjevně nerozumné do té míry, že by činily sporné opatření nezákonným.
107. Kromě toho Soud připomíná, že výše přezkoumal spornou právní úpravu ve světle požadavků na kvalitu zákona (bod 96 výše). Připomíná zejména, že jak čl. 135 TŘ, tak statut a relevantní nařízení obsahují rozličná ustanovení směřující k co největšímu omezení účinku sledovacích opatření a zajištění toho, že budou vykonávána v souladu se zákonem pod hrozbou trestu odnětí svobody.
108. Vzhledem k těmto dvěma bodům Soud rovnou konstatuje, že: o odposleších stěžovatele bylo rozhodnuto na základě existence podezření, které lze objektivně považovat za rozumné, a toto opatření bylo prováděno v souladu s relevantní právní úpravou; především dotčený odposlech povolil soud z důvodu ochrany národní bezpečnosti a veřejného pořádku; statut a nařízení obsahující přísné podmínky, pokud jde o použití opatření, byly dodrženy v dopise, nakládání se získanými informacemi respektovalo zákonné požadavky a konečně tyto informace byly zničeny v zákonné lhůtě poté, kdy státní zástupce rozhodl o zastavení stíhání.
109. Soud také zdůrazňuje, že stěžovatel byl v požadované lhůtě informován o proběhnutém řízení a použitém opatření, jakož i o skutečnostech ze spisu, které se jej týkaly (body 22 a 29 výše; viz také Klass a další, výše citovaný, body 55 a následující).
110. Ve světle těchto úvah a po podrobném přezkoumání použité vnitrostátní legislativy v projednávaném případě Soud uzavírá, že zásah do práva stěžovatele upraveného čl. 8 odst. 1 Úmluvy byl nezbytný v demokratické společnosti k ochraně národní bezpečnosti, ochraně pořádku a předcházení zločinnosti, jak je stanoveno v čl. 8 odst. 2 Úmluvy.
111. Proto má za to, že nedošlo k porušení čl. 8 Úmluvy, pokud jde o telefonní odposlechy, kterým byl stěžovatel vystaven v rámci trestního vyšetřování vedeného vůči němu.
112. ii) V rámci disciplinárního šetření
113. Soud poznamenává, že skutečnosti získané během sledování telefonních linek stěžovatele byly rovněž použity v rámci disciplinárního šetření, jemuž stěžovatel čelil.
114. Soud uvádí, že tato situace byla v rozporu s vnitrostátní legislativou v řadě aspektů.
115. Nejprve, čl. 22 Úmluvy ani čl. 135 TŘ, jež vyjmenovávají případy, za nichž lze sledovací opatření použít, neobsahuje disciplinární šetření.
116. Dále čl. 4 a 27 nařízení o zřízení Rady telekomunikačních hovorů a postupů a norem ohledně příjmu, odposlechu a nahrávání komunikace, jakož i vyhodnocení takto získaných údajů, výslovně uvádí, že informace a nahrávky získané v rámci činností podle ustanovení předmětného nařízení lze použít toliko za účelem nebo v rámci řízení tak, jak jsou uvedena v čl. 135 TŘ. V projednávané věci to přitom byla podezření, podle nichž mohl mít stěžovatel vazbu na zločineckou skupinu, která vedla k odposlouchávání jeho telefonních linek (bod 106 výše).
117. Navíc čl. 137 odst. 3 a 4 TŘ předpokládá zničení údajů získaných prostřednictvím sledovacího opatření po ukončení vyšetřování.
118. V projednávaném případě Soud uvádí, že jestli po rozhodnutí o zastavení stíhání ze dne 31. prosince 2009 státní zástupce pověřený trestním vyšetřováním zničil dotčené nahrávky dne 31. prosince 2009 a 5. ledna 2010, zůstala bezpochyby jejich kopie v rukou soudních vyšetřovatelů, kteří tyto údaje použili v rámci disciplinárního šetření zahájeného vůči

stěžovateli a kteří přistoupili k jejich zničení až dne 11. března 2010, po ukončení tohoto druhého řízení. Uvedená situace tak představuje dvojí nerespektování zákonné úpravy: použití údajů nad rámec účelu, pro něž byly získávány, a jejich nezničení v požadované lhůtě 15 dnů po ukončení trestního vyšetřování.

119. Přitom v tureckém právu existují ustanovení trestního práva týkající se speciálně těchto otázek, které by měly a priori vhodně chránit právo na soukromý život v kontextu projednávané věci. Soud tak poznamenává, že za včasné nezničení údajů, jež měly být po ukončení vyšetřování podle čl. 137 odst. 4 TŘ zničeny ve lhůtě 15 dní úředními osobami, stanoví čl. 138 trestního zákoníku trest odnětí svobody. Podle čl. 139 trestního zákoníku lze v tomto směru zahájit vyšetřování i tehdy, není-li podána stížnost. Nicméně v projednávané věci žádná informace uvedená vládou nenasvědčuje tomu, že by za tímto účelem bylo zahájeno vyšetřování, ani že by měl stěžovatel k dispozici jiný prostředek nápravy.
120. Soud tak uvádí, že v průběhu disciplinárního šetření vedeného vůči stěžovateli nebylo vnitrostátními orgány respektováno žádné z těchto ustanovení. Proto uzavírá, že pokud jde o disciplinární šetření vedené vůči stěžovateli, nebyl zásah do výkonu jeho práva na jeho soukromý život v „souladu se zákonem“ ve smyslu čl. 8 odst. 2 Úmluvy.
121. Vzhledem k uvedenému závěru nemusí Soud zkoumat, zda takový zásah byl „nezbytný v demokratické společnosti“ ve smyslu dalšího účelu uvedeného v druhém odstavci tohoto ustanovení (Bykov, výše citovaný, bod 82, rozhodnutí ze dne 10. 3. 2009).
122. Proto došlo k porušení čl. 8, pokud jde o použití údajů získaných prostřednictvím telefonních odposlechů v rámci disciplinárního šetření vedeného vůči stěžovateli.
123. K TVRZENÉMU PORUŠENÍ ČLÁNKU 13 ÚMLUVY
124. Stěžovatel namítá porušení čl. 13 na základě toho, že neměl k dispozici žádný účinný opravný prostředek, kterým by mohl napadnout nedodržení kritérií uvedených v čl. 135 odst. 1 TŘ, pokud jde o provádění odposlechů; má za to, že kritéria „silného podezření“ a „nemožnosti získat důkazy jiným prostředkem“ nebyla naplněna.
125. Vláda tuto tezi popírá. Uvádí, že nahrávky, u kterých stěžovatel namítá, že nedostal kopie jejich přepisů, byly zničeny v souladu se zákonem. Dodává, že po rozhodnutí o zastavení stíhání byl stěžovatel řádně informován o existenci tohoto sledovacího opatření a že tak měl možnost obrátit se na správní soudy s přezkumem tvrzeného porušení.
126. Soud poukazuje na to, že tato námitka je spojená s námitkou, která byla přezkoumána výše, a tedy je třeba ji také prohlásit za přijatelnou.
127. Soud opakovaně uvedl, že čl. 13 Úmluvy zaručuje existenci prostředku nápravy ve vnitrostátním právu umožňujícím dovolat se práv a svobod, tak jak jsou přiznány Úmluvou. Toto ustanovení proto vyžaduje vnitrostátní prostředek nápravy, který by umožnil přezkum obsahu „obránné námítky“ založené na Úmluvě a poskytl vhodnou nápravu (De Souza Ribeiro proti Francii [GC] č. 22689/07, body 78–79, CEDH 2012). Rozsah povinnosti, který čl. 13 ukládá smluvním státům, se různí v závislosti na povaze námítky stěžovatele. Státy mají určitý prostor pro uvážení, pokud jde o způsob splnění těchto povinností, které jim ukládá uvedené ustanovení (Jabari proti Turecku, č. 40035/98, bod 48, CEDH, 2000-VIII). Nicméně prostředek nápravy vyžadovaný čl. 13 musí být v praxi i podle zákona „účinný“ (Kudla proti Polsku [GC] č. 30210/96, bod 157, CEDH 2000-XI).
128. Účinnost prostředku ve smyslu čl. 13 nezávisí na jistotě pro stěžovatele příznivého vyústění. Stejně tak „orgán“, o němž toto ustanovení hovoří, nemusí být nutně soudním orgánem. Proto je třeba k rozhodnutí, zda je nápravný prostředek účinný, zohlednit jeho význam a procedurální záruky, jež sebou přináší (Klass a další, výše citovaný, bod 67). Pokud jde o mimosoudní „orgány“, požaduje Soud ověření jejich nezávislosti (viz např. Leander proti Švédsku, rozhodnutí ze dne 26. 3. 1987, body 77 a 81 až 83, série A, č. 116; Khan, výše citovaný, body 44 až 47, CEDH 2000-V), jakož i procedurálních záruk nabízených stěžovateli (viz mutatis mutandis, Chahal proti Velké Británii, rozhodnutí ze dne 15. 11. 1996, body 152 až 154, Sbíрка 1996-V). Prostředky nápravy poskytované stěžovateli vnitrostátním právem mohou

splnit požadavky čl. 13 v souhrnu, i když jim žádný z nich jednotlivě neodpovídá v celém rozsahu (Rotaru proti Rumunsku Francii [GC] č.28341/95, bod 69, CEDH 2000-V).

129. Pro účely projednávaného sporu musí být „účinný prostředek nápravy“ ve smyslu čl. 13 chápán jako nejúčinnější možný prostředek vzhledem k jeho omezenému rozsahu vlastního všem systémům sledování (Klass a další, výše citovaný, bod 69).
130. Při přezkumu vnitrostátních právních předpisů již Soud uvedl, že podle čl. 137 odst. 4 TŘ musí státní zástupce upozornit dotčenou osobu do patnácti dnů od ukončení vyšetřování. Je tak třeba přezkoumat, zda měl stěžovatel v projednávaném případě od výše uvedeného oznámení k dispozici opravné prostředky.
131. V projednávané věci přitom vláda neuvedla žádný příklad prokazující, že se lze v podobných případech bránit nedodržení kritérií stanovených čl. 135 odst. 1 TŘ, pokud jde o sledovací opatření. Stejně tak nebyl Soudu sdělen žádný příklad, pokud jde o kontrolu užívání informací získaných prostřednictvím sledovacího opatření uskutečňovaného v rámci trestního vyšetřování pro účely jiného vyšetřování - v projednávaném případě disciplinárního. Z těchto důvodů nemůže Soud konstatovat, že byl nějaký orgán zmocněn k přezkumu slučitelnosti opatření s kritérii v Úmluvě za účelem případného poskytnutí vhodné nápravy dotčené osobě (viz mutatis mutandis, P. G. a J. H., výše citovaný, bod 86).
132. V tomto ohledu obdobně k závěru uvedenému výše ohledně úvodní námitky (bod 60 výše) Soud zdůrazňuje, že správní opravné prostředky založené na odpovědnosti státu nejsou rozhodné. V příkladu uváděném vládou byly odposlechy uskutečněny při absenci soudního rozhodnutí úředními osobami, jež zneužily své pravomoci.
133. V projednávaném případě byl přitom postup stanovený k tomuto účelu vnitrostátními předpisy dodržen a stěžovatel považuje soudní rozhodnutí, kterým byly povoleny odposlechy jeho telefonních linek, za nepřiměřené, neboť podmínky vyžadované zákonem nebyly naplněny (viz a contrario Parlamis proti Turecku, č. 74288/01, rozhodnutí ze dne 13. 11. 2007, v němž Soud prohlásil stížnost za nepřijatelnou z důvodu zahájení trestního a disciplinárního vyšetřování policistů za nezákonné odposlechy a s ohledem na judikaturu, na niž odkazuje vláda, ve které bylo jiným obětem nezákonných odposlechů přiznáno odškodnění).
134. Vzhledem k výše uvedenému má Soud za to, že skutečnosti ve spise neumožňují uzavřít, že měl stěžovatel k dispozici vnitrostátní opravný prostředek k přezkoumání slučitelnosti zásahu do jeho práva na respektování soukromého života s kritérii Úmluvy, a to ve vztahu jak trestnímu, tak disciplinárnímu vyšetřování. Proto došlo k porušení čl. 13 Úmluvy.

K POUŽITÍ ČLÁNKU 41 ÚMLUVY

133. Podle čl. 41 Úmluvy

„Jestliže Soud prohlásí, že byla porušena Úmluva nebo její protokoly, a jestliže vnitrostátní právo zúčastněné Vysoké smluvní strany umožňuje jen částečné odstranění důsledků tohoto porušení, Soud přizná v případě potřeby poškozené straně spravedlivé zadostiučinění.“

134. Stěžovatel požaduje 50 000 eur jako náhradu majetkové škody. V tomto směru upřesňuje, že jeho pověst byla kompromitována a že byl proto nucen brát předčasný důchod, což zapříčinilo snížení jeho příjmů.

Požaduje také 50 000 eur jako nemateriální újmu.

135. Vláda s těmito požadavky nesouhlasí.

136. Soud nespatřuje příčinnou souvislost mezi konstatovaným porušením a tvrzenou majetkovou škodou a tento nárok zamítá. Naproti tomu má za to, že je třeba přiznat stěžovateli 7 500 eur za nemajetkovou újmu.

VÝROK

Z těchto důvodů Soud jednomyslně

1. Prohlašuje stížnost za nepřijatelnou, pokud jde o manželku a obě děti stěžovatele;
2. Prohlašuje stížnost za přijatelnou, pokud jde o stěžovatele;
3. Rozhoduje, že nedošlo k porušení čl. 8 Úmluvy, pokud jde o telefonní odposlechy, kterým byl podroben stěžovatel v rámci trestního vyšetřování vedeného vůči němu;
4. Rozhoduje, že došlo k porušení čl. 8 Úmluvy, pokud jde o použití údajů získaných prostřednictvím telefonních odposlechů v rámci disciplinárního šetření vedeného vůči stěžovateli;
5. Rozhoduje, že došlo k porušení čl. 13 Úmluvy.

(Zpracovali JUDr. Antonín Draštík a Mgr. Zuzana Brzobohatá)